

ANG HULING ROXAS-GASTAMBIDE

U Z. ELISERIO

1

ALAS KUWATRO HUMIGA SI MATTHEW. Buong araw ng Linggo, laro lang siya nang laro ng World of Warcraft. Ayaw niyang isipin ang tungkol kay Errold. Patay na ito. Kung naging mabait na estudyante ba ito, o kung naging halos kaibigan na niya, ayaw niyang isipin.

Buong 2010 na siya minamalas. Enero, naghiwalay sila ng tatlong taon na niyang girlfriend. Pebrero, natuklasang meron siyang gallstones. Marso, natuklasang hindi gumana ang gamot at kailangan niyang magpaopera.

Ayos na sana ang simula ng Abril. Nakalabas na siya ng ospital. Kukunin na niya ang huling anim na units na kailangan para sa kaniyang MA. At sa wakas nahiram niya ang credit card ng kaniyang ate at nakapag-subscribe ng isang taon sa WoW. Pagkatapos, nabalitaan niya ang tungkol kay Errold. Sa Facebook. Meron pang nag-like sa balitang patay na ito. Akala siguro patawa. Siguro.

Nanaginip siyang nasa ospital siya ulit. Pero hindi dahil sa operasyon para sa gallstones. Baliw raw siya, nagdedelusyon na isang mandirigma. Ginising

si Matthew ng alarm ng isang cellphone. Alas siyete na. Pinatay niya ito, hindi lang snooze. Hindi siya bumangon dahil may isa pa siyang cellphone na nakaset mag-alarm nang alas siyete y media.

Alas otso, naalimpungatan siya. Tiningnan niya ang kaniyang mga cellphone. Patay pareho. Nasusuka at naaamoy ang sipon sa sariling hininga, pinatay niya ang electric fan at bumangon. Hindi magkapares ang naisuot niyang tsinelas, pero hindi na siya nagpalit. Kinuha niya ang kaniyang tuwalya at lumabas ng kuwarta.

Sa kusina natagpuan niya ang kaniyang ama. Nakapikit ito, may hawak na nagyeyelong manok. Umubo si Matthew.

Bumuka ang mga mata ng kaniyang ama. Nagpalitan sila ng tango. Inilagay ng kaniyang ama ang manok sa isang bowl na may tubig at iniwan siya sa may lababo. Nagmumog si Matthew. Dati-rati'y hindi siya nagmumumog, kumakain lang siya ng Skyflakes o Marie o ubas para mawala ang lasa ng laway sa kaniyang bibig. Ngayon, hindi lang tubig ang kaniyang pangmumog kundi Bactidol. Tuloy pa rin ang pagdurugo ng kaniyang mga gilagid.

Dura siya nang dura, mumog nang mumog. Naubos niya ang isang baso ng tubig na may halong Bactidol bago nawalan ng pula ang kaniyang ibinubuga. Nagmuta siya at pumasok sa banyo.

Habang tumatae nagbasa siya ng Camera Lucida. Nahulog niya ito. Panlimang beses na niyang nahuhulog ang libro sa sahig ng banyo. Maikli lang ito, pero hindi niya matapos-tapos. Pinulot niya ito, pinunasan ng tissue, saka ibinalik sa tabi ng mga walang lamang bote ng shampoo.

Binuksan niya ang water heater, nagbilang hanggang tatlumpu, saka binuksan ang shower. Saka siya nagtanggap ng t-shirt.

Kinuha niya ang sabon. Matagal nang nawala ang mga giri-giri sa kaniyang paa na dahilan kung bakit siya gumagamit ng sulphur soap, pero dahil nakasanayan na rin niya ang amoy nito, patuloy siyang gumagamit ng Dr. Kaufmann. Natutuwa siyang pangalang Aleman pero hitsurang Tsino ang nasa ads para dito.

Hindi siya nagsasabon ng mukha, kahit na noong ordinaryong sabon ang gamit niya. Ang alam niya kasi, kahit anong uri ng sabon, masama para sa mukha.

High school niya sinimulan ang ganitong tradisyon. Awa ng Diyos minsan lang siya nagkataghiyawat.

May mga nagsasabing dapat ay mainit na tubig ang gamit bago magsabon, at malamig naman pagkatapos. Pambukas at pangsara ng pores. Hindi naniniwala si Matthew dito. Isa ito sa mga pinag-awayan nila ng kaniyang ex.

Enjoy siya sa mainit na shower. Noong bata siya, wala silang shower. De-tabo ang kaniyang pagligo, at malamig na tubig ang kaniyang gamit dahil tinatamad siya sa proseso ng takure. Dati mabilis lang siyang maligo. Ngayon, dahil masarap ang tama ng init sa kaniyang katawan, umaabot siya nang halos isang oras. Ang problema rito, mabilis maubos ang kaniyang sabon, na gamit niyang panghagod.

Madilim ang salamin sa banyo at bumaha na naman nang kaunti sa may pintuan nang siya'y lumabas. Binati ang kaniyang ilong ng amoy ng nasusunog na manok. Sadya ito. Sa pagtanda ng kaniyang ama, madalas ay nahihilaw ang luto nito. Nang minsang napagsabihan niya, nagkaroon sila ng pagtatalo. Matanda na si Matthew, pero ipinagluluto pa rin siya ng tatay niya. Kaya nagkaroon sila ng kasunduan. Sasadyain nitong medyo sunog ang manok, para di kailanman siya mahandaan ng hilaw.

Sa kuwarto, mabagal ang kaniyang pagbibihis. Mahaba ang kaniyang ritwal. Sentro nito ang pagpapahid niya ng ointment sa kaniyang singit at bayag, na katihin. Ibang kaso ito sa giri-giri niya noon sa paa, na natugunan na nga ng sulphur soap. Ang sa kaniyang bayag at singit, nawawala-bumabalik. "Heto na naman," bulong niya. Ang tag-init ang kaniyang sinisisi, nagsisilakbay ang mga higad kahit sa kanilang sampayan. Iyon ang kaniyang hula, dahil mas madalang siyang mangati noong tagbaha.

Hihikab-hikab, inayos niya ang laman ng kaniyang bag. Unang araw ng klase niya. Dapat sana'y nang-aaway siya ng mga estudyanteng late ang dating. Imbes, kailangan niyang magpakabait dahil siya ang estudyante. Tumingin siya sa kaniyang cellphone, alas otso kinse na. Nagsapatos siya at tumungo sa kusina.

Naroon ang kaniyang manok, umuusok, kasama ang malamig na kanin. Sumubo siya habang nagtetest. Treinta pa ang kaniyang balance. Kumuha siya ng isang lata ng Coke mula sa ref.

"Ang aga-aga," sabi ng kaniyang ama. Nakaupo ito sa harap ng TV na patay.

“Sarap e,” sabi ni Matthew.
 “Dumaan ka sa nanay mo bago ka umalis.”

Lumagok siya ng Coke, saka dumighay. Masarap talaga. “Late na ako.”
 “Buong gabi ka niyang tinatawag.”

Sinaksak ni Matthew ang manok at kanin sa kaniyang bunganga. Dalawa pang lagok at ubos na ang Coke. Inisip niya kung dapat pa siyang magbukas ng isa pang lata. Imbes, pumunta siya sa kuwarto ng kaniyang mga magulang.

Madilim ito, pero memoryado niya ang pagkakaayos ng mga gamit. Ang malaking aparador na huling likha ng kaniyang tatay para sa kaniyang ina bago ito naging masyado nang mahina para sa pagkakarapintero. Ang swivel chair na siya ang bumili at nakatapat sa higanteng TV na kuya niya ang bumili. At ang higanteng kamang mula pa sa kaniyang lolo na dala-dala nilang pamilya sa apat na paglilipat ng bahay sa loob ng tatlong dekada.

At ang hawakang bakal sa isang sulok. Sa sulok na ito siya lumapit. Tinapik-tapik niya ang bakal na takip. May alingawngaw, mahina. O boses iyon ng kaniyang nanay? Noong bata si Matthew, pangarap niyang magkaroon ng basement. Parang sa mga Amerikano sa Sweet Dreams at komiks ng Archie. Hindi niya akalain na sa kaniyang pagsisimula sa pagtuturo ay magkakaroon nga sila ng basement dito sa huling bahay—huli, sabi ng kaniyang nanay—na kanilang nilipatan.

Pero hindi iyon para sa kaniya. Para iyon sa kaniyang ina. Ayaw na nitong lumabas magmula nang mamatayan ng estudyante sa elementaryang pinagtuturuan. Sa eskuwelahang ito nag-aral hanggang grade five si Matthew. Sa eskuwelahang ito nagturo sa loob ng halos tatlumpong taon ang kaniyang nanay. Lagi itong may alagang estudyante. Tagatulong sa paglinis ng kuwarto, tagabura ng board, tagatulong pag darating na ang tray para sa recess. Ang huling alaga ng kaniyang nanay, sa may squatters area nakatira. Palagi itong tumatangi sa alok na sandwich ng guro. Gusto lang daw nitong tumulong kaya ito naghihintay pagkatapos ng klase. Nasagasaan ito ng tren nang mahulog mula sa jeepney na sinasabitan. Pag Sabado’t Linggo kasi’y nagtitinda ito ng sigarilyo. Gusto sanang suminghal ni Matthew tuwing inaalala niya ang korning kuwento.

Ang kaso’y totoo ito, at binaliw nito ang kaniyang ina.

Hinatak niya ang hawakan, binuhat ang takip. Alam niyang may ibang lagusan ng hangin ang basement—baliw ang kaniyang ina, pero kailangan pa rin

nitong huminga—pero hindi niya malaman kung saan maaaring nakaposisyon ang isa pang pasukan sa ilalim ng kanilang bahay. Nakakabaliw na kung sakali mang magkasunog, malaki ang posibilidad na matulad sa mga manok na kaniyang kinakain ang kaniyang nanay.

Binuksan niya ang ilaw sa tabi ng hagdan, saka bumaba. “Ma?” Nakailang hakbang siya.

“Patayin mo ang ilaw!”

“Ma...”

“Patayin mo ang ilaw!”

Bumuntong-hininga si Matthew, pinatay ang ilaw, at nilabas ang kaniyang cellphone.

“Patayin mo rin ‘yan!”

“Baka madapa ako.”

Umungol ito. Parang asong nagtatanggol ng mga anak, o pagkain. “Sige. Sige ‘yan, puwedeng hindi patayin.”

“Salamat po.” Nakalapit na siya rito. Amoy bulaklak ang paligid. Bagong ligo ang kaniyang ina. May banyo sa basement nila, may ref at kama. Sa rocking chair ito nakaupo. Baka naman hindi ito baliw? Hindi ba’t pangarap niya rin noon ang humiwalay sa mundo ng tao, magkapasarap na lang at manatiling mag-isa?

Binago ni Mean ang kaniyang pananaw. Si Mean, ang kaniyang dating girlfriend. Ang kaniyang ex. Ang kaniyang buhay.

Nagmano si Matthew. “Kumusta na, Ma? Kailangan kong magmadali ha?”

“Patay na ang binata.”

“Ma?” Hinila niya ang isang monobloc mula sa may pader at umupo sa harap ng kaniyang nanay. “Buhay pa ako, Ma.”

“Wag mo akong ganyanin. Baliw ako, hindi tanga.”

Napasinghot na tawa si Matthew. “Oo, patay na ang binata.”

“Kung gayon ay alam mo ang kailangan mong gawin.”

“Ginagawa ko, Ma.”

“Sinungaling.” Nagmuwestra ito na parang tatayo, pero iyon pala’y magpapalit lang ng posisyon ng pagkaupo. Tuloy ang mosyon nito sa rocking chair.

“Alam mo naman ang ibig sabihin nitong lahat.”

“Wala akong alam, Ma. Hindi naman siguradong siya nga ‘yong sinasa—”

“Alam mo ang katotohanan!”

Alam ni Matthew. Nakikita ng kaniyang nanay ang kinabukasan. Ang kamatayan ni Errold, kung si Errold nga ang binata, ang isa sa mga signos. Pero

hindi muna niya gustong isipin ang implikasyon ng mga ito. Marami namang iba pang signos bago maging malala ang sitwasyon. Hindi naman siya parang si Noah o si Joan of Arc o kung sinong banal, hindi naman propeta ang kaniyang nanay, o Diyos o diyosa. Pero limang taon na itong nakatira sa basement. Limang taon na itong nagsisisigaw ng kung ano-anong kababalaghan, kung ano-ano tungkol sa parating na lagim. Nang una’y walang naniwala kundi ang kaniyang tatay. Pero nang mamatay ang kaniyang mas batang kapatid, nagsimulang makinig si Matthew. Nagsimula siyang isulat ang sinasabi ng kaniyang nanay. Ito pa ang nagsabing makikilala niya si Mean, at iiwan siya nito. Lagi siyang umaasang may bagong pahayag ang kaniyang ina, tungkol sa pagbalik ng kaniyang dating girlfriend sa kaniyang buhay. Imbes, paulit-ulit lang ang dada nito tungkol sa mga signos.

“Alamin mo, Matthew.”

“Ma?”

“Alamin mo kung siya nga o hindi ang binata. At kung oo, gawin mo ang alam mong dapat mong gawin.”

“Ma, hindi ako pulis.”

“Alamin mo, Matthew. Alamin mo kung sino ang pumatay sa iyong kaibigan. Saka mo lang masisiguro kung siya o hindi siya ang binata. Alamin mo.”

“Pero Ma...”

“Alis na. Alas nueve na. Mahuhuli ka na.” Mula sa dibdib nito’y humugot ito ng isang daang piso. “Pamasaha mo. Sumakay ka na ng taxi.”

Kinuha ni Matthew ang pera. Tumayo siya, hinalikan sa pisngi ang kaniyang ina. “Alis na ako.” Mabilis ang kaniyang pag-akyat sa hagdan. Muntik na siyang matapilok. May narinig siya, alingawngaw ng kaniyang muntik na pagkahulog o tawa ng kaniyang nanay? Sana iyong huli. Matagal na itong hindi tumatawa.

Sa kuwarta ng kaniyang mga magulang, ibinalik niya ang takip ng lagusan. Lumabas siya, iniwan ang isang daan sa center table ng kanilang sala. Nakabukas ang TV. Sa sofa, tulog ang kaniyang tatay.

Tahimik niyang isinara ang pinto habang papalabas.

Pagkalabas sa kanilang gate bumungad sa kaniya ang isang eksena mula sa kaniyang nakaraan. Dalawang batang pinaglalaruan ang isang doorbell. Sa huli nilang bahay, nakahuli siya ng dalawa rin, dinidistorbo—sigurado siya noon sa kaniyang isip—ang natutulog niyang mga magulang. Sinugod niya ang mga ito, kumaripas ang isa pero mas matapang ang kaibigan. Nanatili ang bata, mga siyam, labing-isang gulang siguro ito, sa may tabi ng kanilang doorbell. Tumigil si Matthew sa tapat

nito. Nagtitigan sila. Nanghahamon ang daliri ng bata sa doorbell. Nakangisi ito, bulok ang isa sa mga ngipin. Tanging itim sa hilera ng mga puti. Pinindot ng bata ang doorbell at sinuntok ni Matthew ang kanilang gate.

Dapat ang bata ang kaniyang sasapakin. Nagbago siya ng desisyon, nakakawala ng ang kaniyang kamao. Kahit hindi tinamaan, umiyak ang bata. Namaga ang mga daliri ni Matthew, at tatlong araw pagkatapos ng insidente, pinabarangay siya ng nanay ng bata. Sinapak niya ang babaeng iyon. Isa sa mga dahilan kung bakit sila kinailangang lumipat.

Hindi niya pinansin ang dalawang batang naglalaro. Kilala niya ang nakatira sa bahay na pinagtitripan ng dalawa. Mga magkakapatid na binata ang rumerenta sa dalawang palapag. Isang beses kada buwan nagvivideoke ang mga ito, at madalas ay umaabot sa kalsada ang inuman.

Dapat nga sigurong samahan na lang niya ang kaniyang nanay sa basement. Malayo sa mga bata, malayo sa mga lasenggo. Malayo sa mundo ng tao.

Kumaliwa siya sa Scout Reyes. Mahabang lakad ito papunta sa sakayan ng jeepney na magdadala sa kaniya sa Pantranco. Ang unang kanto ay Jasmin, kung saan maraming sugarol na naglalaro sa bahay nina Mang Efren. Minsan nang nakapagpusoy dos si Matthew doon, dinala siya ng kaniyang pinsang baon sa utang. Ang ikalawang kanto'y Magnolia, sa street na iyon nakatira ang kaniyang pinsan, na tatlong buwan na niyang 'di nakikita, ang dahilan kung bakit pag nakakasalubong niya sina Mang Efren at ang ibang sugarol ay yumuyuko na lang siya. May ninakaw daw ito mula sa bahay-sugalan. Ang ikatlong kanto ay Scout Chuatoco, kung saan may ilegal na carinderia na walang nagrereklamo dahil dito kumakain ang mga taxi driver, at dito madaling makasakay ng taxi.

Makakadaan si Matthew sa dating squatters area na ngayon ay parkingan ng elementary school ng Barangay Roxas. Madadaan niya ang HQ ng MMDA. Sa araw na ito may patay na pusa sa ilang metro ang layo mula sa tinatambayan ng mga traffic enforcers. Nakapaligid sila sa isang nakasakay sa motorsiklo.

Tuloy-tuloy lang ang mga mukha at ingay. Nariyan ang Let's, carienderia sa tabi ng HQ, kainan ng mga MMDA, ng mga empleado ng Post Office, at ng mga driver ng Roxas-Recto. Dati'y may mga Roxas-Gastambide na jeepney, sabi ng pinsan ni Matthew, pero ngayo'y iisa na lang daw ang may ganitong prankisa. Hindi kailanman niya nakikita ang huling unicorn na ito, pero napangako niya sa

kaniyang sarili na kung sakali ngang dumating ang araw na makasalubong niya ito, kahit saan siya papunta, kahit gaano kabigat ang kaniyang dala, iaabandona niya ang mga plano sa araw na iyon at sasakay. Gusto niyang makita kung anong klaseng lugar ang Gastambide.

Sa wakas ay dumating siya sa Roces. Dito siya mag-aabang ng jeepney papuntang Pantranco, kung saan siya sasakay ng UP-Pantranco. Inilabas niya ang kaniyang cellphone.

Alas nueve na.

Dumaan ang isang jeepney. Pinara ni Matthew ang taxi sa likod nito.

Alas nueve beinte niya naabot ang UP. Isang daan at sampung piso ang pamasaha. Hindi sinuklian ng driver ang ibinigay niyang isang daan at beinte pesos. Bumaba siya sa Shopping Center. Tag-init, at MA ang klase, mabait at unorthodox ang kaniyang guro, at sa bahay nito sa UP gaganapin ang kanilang mga klase.

Ilang aso ang kumahol sa kaniya, pero wala namang nanghabol sa mga ito, at narating niya nang pinagpapawisan dahil sa init lang ang una sa dalawang klase niya sa araw na iyon. Binati siya ng isang pamilyar na mukha.

2

Wala pa ring tulog si Matthew, pero hindi na patay na kaibigan ang dahilan. Nagkabalikang-hindi sila ni Mean.

Hindi siya makapaniwala sa kaniyang suwerte. Nagsimula na palang mag-MA ang babae, at nag-enlist ito sa klase ni Matthew nang sadya dahil nga gusto siyang maging kaklase.

Mas hindi kapani-paniwala ang kamalasan ni Mean. Apat na linggo pa lang ito sa unang trabaho sa isang website nang masisante dahil cinorrect ang grammar ng editor in chief. Ilang buwang bum ito sa bahay, pero nakabawi rin at napasok sa pagraraket para sa isa na namang website. UK-based, imbes na lokal tulad ng naunang napasukan, kaya mas mataas ang sweldo. Nakapag-ipon ito kaya nagdesisyong mag-graduate studies, at sa wakas ay nakabukod na rin ito sa mga control freak na magulang. Nag-dissolve ang kompanya isang araw bago magsimula ang pasukang summer.

Ito ang pinagkuwentuhan nila habang nasa klase. Pagkatapos, umabsent

si Matthew sa susunod niyang class at nag-mall sila. Ang kanilang nakaraan naman ang paksa habang naglibot sila sa Cyberzone at kumain sa Jollibee.

Nang dumating ang gabi, nagyayang uminom si Mean. Dati'y pareho silang hindi umiinom. Pagka-break, naging lasenggo silang pareho. Tumigil na si Matthew, pero malakas pa rin si Mean, lalo na sa San Miguel. "Sinabi ko nga 'wag Light e," sabi nito sa waiter, "mukha bang gusto namin ng Light? Maglalasing kami, ayaw namin sa Light!"

Dala-dalawa ito umorder ng beer. "Ako na ang iinom para sa 'yo," sabi ni Mean. At iyon ang dahilan kung bakit sila nauwi sa bahay ni Matthew. Umaga ng una nilang sex pagkatapos na magbreak, hinika siya sa guilt na pinagsamantalahan niya ang kalasingang babae. Nang mag-aya itong magsex muli pagkatapos sumuka sa banyo, inakala ni Matthew na okey na silang dalawa ulit.

Hindi pala. "Sex lang 'to," bulong ni Mean habang nakapatong sa kaniya. Kinakagat nito ang kaniyang tainga. "Sex lang 'to, putang ina ka." Ikalawang araw ng klase. Pumasok sila sa kung saan sila mag-classmate, at umabsent muli si Matthew sa pangalawa niyang class. Umuwi sila, tanghaling tapat.

"Hindi ka pa rin nagbabago," sabi ni Mean pagkatapos labasan si Matthew. "Ilang segundo 'yon? Umabot ba ng isang minuto?" Bago pa makasagot ng sorry si Matthew, itinatapat ni Mean ang puke sa bibig ng lalake. "Dila, putang ina mo ka." Naghilamos si Matthew sa sariling tamod.

Tulog buong hapon si Mean. Dati'y malakas itong humilik. Hindi na ngayon. Halos hindi nga gumagalaw ang dibdib nito sa paghinga habang natutulog. Kinailangan pang itapat ni Matthew ang screen ng iPod Touch sa ilong nito para lang masiguradong humihinga pa ang babae.

Naligo siya. Paglabas ng shower, sinalubong siya ng kaniyang tatay. "Hanggang kalian dito ang babaeng 'yan?"

"Hindi siya babae, si Mean 'yan, ilang taon mo nang kilala."

"Hindi siya babae?"

"Hindi siya babae lang." Ipinunas ni Matthew ang mga kamay sa tuwalya, pagkatapos ay hinawakan sa balikat ang kaniyang tatay. "Hayaan n'yo na. Wala siyang pambayad ng renta e. Alangan namang bumalik siya sa mga magulang niya. Alam n'yo naman ang mga kuwento niya tungkol doon."

Pinatay ng kaniyang tatay ang ilaw sa banyo. “Wala naman akong problema sa pagdito niya. Ang sa akin lang, kung puwede ‘wag sana kayong masyadong maingay. At kung puwede niyang itapon ang mga tissue at cotton buds na ginagamit niya imbes na iniwan sa may tangke ng inodoro.”

“Sasabihin ko.”

“At kung sana ‘wag kayong masyadong maingay. Naririnig ng kapitbahay. At ng nanay mo.”

Isang araw papatayin sila ng mga squatter na ‘yon. Meron nga silang mataas na gate, lock nga sila nang lock ng mga pinto, nasa loob naman ng compound ‘yung mga kriminal. “Sige, sige. Magpapatugtog ako ng maingay para hindi kami marinig.”

“At ‘wag mo nang ipagamit ‘yung Mane and Tail, akin ‘yon.”

Nanginginig na si Matthew. “Puwede bang ilista n’yo na lang ‘yan, kailangan ko pang magbihis.”

“Sige. Iiiwan ko sa mesa sa kusina.”

Sa kuwarto, tahimik na natutulog si Mean. Tahimik na nagbihis si Matthew. Pagbalik sa labas, nakita niyang may hawak na yellow pad at bolpen ang kaniyang tatay. Lampas isang dosena na ang naililista nito. “Dalawang araw pa lang siya dito a.”

“Aba’y itanong mo sa babae mo kung may isinulat ako ditong imbento.”

“Annie, Annie, hindi babae.”

“Aba’y itanong mo sa ani mo kung may isinulat ako ditong imbento.”

“Nagpapatawa ba kayo?”

“Kung nagpapatawa ako, hihintayin kitang magsabi ng kalokohan, pagkatapos sasabihin ko, ‘Sabihin mo ‘yan sa ani mong panot.’” Tumawa nang malakas ang kaniyang tatay. Matagal. Tumigil lang ito nang may buzz na nagmula sa basement. Senyal iyon ng kaniyang nanay. “Dalawang gabi na ‘yang buzz na ‘yan. Kung sana lang, ‘wag kayong maingay.”

Napakamot na lang si Matthew at bumalik sa kuwarto. Nadatnan niyang nakaupo sa tapat ng computer si Mean. Nakasimangot sa kaniya ito.

“Narinig mo lahat?”

Hindi ito sumagot. Binuksan lang nito ang VLC player, pinili ang folder na naglalaman ng the Ring Cycle at itinodo sa 200% ang volume. Dinakma nito ang titi ni Matthew.

Hindi na sila nakapaghapunan. Sa pangatlong pasok ni Matthew hindi na siya instant na nilabasan.

Natulog sila pagkatapos, nakapatong ang kaniyang kaliwang hita sa mga hita ni Mean, nasa ilalim ng leeg ni Mean ang kaniyang kanang braso.

Ginising siya ng pamumulikat ng mga binti. Katulad din ng dati, dumilat siya, nag-inat, natantong may mali sa ginagawa, at magsisimulang manginig. Ang una niyang instinct ay sumigaw, pero isasara niya ang kaniyang bibig. Mangingisay siya, hahawak sa mga unan, kumot, matatanggal sa puwesto ang bedsheet. Umabot nang lampas isang minuto ang cramps na ito.

Nag-breathe-in-breathe-out siya, anim na beses, tigsasampung bilang ng paghawak ng hininga. Advice ito ng isang kaibigan para hindi kumabog ang kaniyang dibdib pag nakahiga. Nalaman niyang epektibo ito sa iba pang uri ng kaba at pananakit ng puso. Wala na ang pamumulikat pero naroon pa rin ang takot na inatake siya mula sa loob, ng sariling katawan, at wala siyang magawa para mapigilan ito. Higit sa lahat, iyon ang kaniyang ayaw, na ang sakit ang magdedesisyon kung hanggang kailan ito magtatagal. May isang beses, kakahiwalay pa lamang nila ni Mean, na umabot ng sampung minuto ang pang-uusig ng kaniyang mga binti. Hindi siya sumigaw noon, walang hiningan ng tulong. Pero hiyang-hiya siya sa kaniyang sarili. Ayaw na ayaw niya ang kaniyang kahinaan.

Sa ikatlong ulit ng kaniyang breathing exercise lang niya napansing wala sa kama si Mean. Bumangon siya, binuksan ang ilaw. Nakita niyang nasa may kama pa rin ang bag nitong puno ng damit. Pero wala ang cellphone nito, pati ang kay Matthew.

Sa kusina, nakatagpo siya ng note. Mula sa kaniyang tatay, lumabas ito para mag-withdraw. Alas otso na, sabi ng orasan. Hindi na gumagalaw ang kamay nitong pangsegundo. Binuksan ni Matthew ang TV, pero walang channel ang natagpuan niyang makakapagsabi sa kaniya ng tamang oras. Dumungaw siya sa labas. Madilim, iyon lang. Gabi na, iyon lang. Tumigil ang panahon.

Tatlong beses niyang isinigaw ang pangalan ng dating kasintahan. Ano na nga ba sila ngayon? Magkarelasyon. Iyon ang tawagan ng mga aktibista niyang

estudyante. Karelasyon, pinaikli: KR. Ang naalala niya'y si Errold. May simpatiya ito sa mga aktibista. Hindi alam ni Matthew kung gaano. Ang alam niya, mas marami pa itong napuntahang rally kaysa sa kaniya, bagaman siya ang panay ang basa sa mga gawa ni Lenin.

Lenin. Sabi noon sa kaniya ni Mean, pag nagkaanak sila dapat pangalanan nila itong John Lenin. "Iyon ang panganay, ang bunso ay si Paul McCarthy." Ilang araw pagkatapos ng palitang iyon, naghiwalay sila.

Isang replay ng Pokemon ang pumigil sa kaniyang pagtatalon sa mga channel. Chiu. Chiu ang apelyido ni Errold. Apelyido ang tawag niya sa mga estudyante. Para hindi siya masyadong maging close. Para mala-militar. Para maiwasan ang imahenaryong relasyon na ayon sa interpretasyon niya kina Ranciere at Freire ay siyang balakid sa edukasyon. Lenin, Ranciere, Freire. Bakit siya inaabandona ng teorya kung kailan kailangang-kailangan niya ito? Mabuti pa ang mga estudyante, iyong mga walang pagpapanggap sa pagiging dalubhasa, walang ibang pangarap kundi magpakasarap. Kung hindi bumalik si Mean sa kaniyang buhay ay naglalaro sana siya ngayon ng World of Warcraft.

Nasa kalagitnaan siya ng isang advertisement nang marinig niya ang buzz.

"Siyempre pa," isip niya. Saan pa nga ba mapapadpad si Mean kundi sa lungga ng kaniyang ina? Asar na nga ang tatay niya sa babae, ngayon pati ang nanay niya magreklamo. Pero naisip niya, kung hindi bumalik si Mean sa kaniyang buhay, naglalaro siya ngayon ng WoW habang iniwasan ang mga alaala ni Errold.

Pumunta siya sa kuwarto ng kaniyang mga magulang, nakitang nakatiwangwang ang takip ng daanan papunta sa basement. Bumaba siya. Walang ilaw. Kinapa niya, natagpuan ang switch. Makailang ulit niya itong itinaas-baba, pero walang liwanag na dumating.

"Ma?" bulong niya.

"Matthew!" sigaw ni Mean. May kumalabog. Parang katawang nahulog sa sahig.

Hindi niya malaman kung saang direksiyon galing ang boses ng babae. "Mean?" Walang sagot. "Ma? Ma, anong nangyari kay Mean?"

Wala ang kaniyang cellphone, wala siyang flashlight. Kinapa niya ang hangin sa kaniyang harapan. Humakbang siya ng isang beses. At isa pa. At isa pa. Nauntog siya sa pang-apat na hakbang.

Lumiwanag. Nakita niya sa rocking chair ang kaniyang nanay. Nasa may paanan nito si Mean. Dumilim muli. Nagsayawan ang itim at puti sa kaniyang mga mata. “Ma, anong ginawa n’yo? Ma?”

“Tulong...”

“Mean! Mean? Ma?”

“Tulong!”

Humakbang siyang muli at nadapa. Iba ang tunog ng pagbagsak ng katawan niya sa sahig. Hindi kalabog, hindi malakas, halos bulong. Pagkadurog.

Sumigaw siya.

Lumiwanag muli. Una niyang nakita ang mukha ni Mean. Ihiniga siya nito sa sahig. Pangawala niyang nakita ang wala sa lugar niyang hinliliit. Hawak ni Mean ang kaniyang braso.

Pangatlong nakita niya ang kaniyang nanay. Tumayo ito mula sa rocking chair. lumuhod sa tabi nila ni Mean. Bago pa man makapagsalita si Matthew, hinablot nito ang kaniyang braso mula kay Mean at hinila ang kaniyang hinliliit. Sumigaw siya ulit.

“Anak, anak...” Umiling ito, bumalik sa rocking chair.

Tinulungan siya ni Mean paupo sa monobloc sa tapat ng kaniyang nanay.

“Anak naman,” sabi nito, “minsan na nga lang kami maglaro nitong manugang ko.”

“Ma!” May sasabihin pa sana si Matthew, pero isinara ng sakit ang kaniyang bibig.

“At anong itatawag ko sa kaniya, aber?”

Hinalikan siya ni Mean sa pisngi. “Wag mo nang kontrahin si Mama, Matthew,” bulong nito.

“Tingnan mo? Naiintindihan niya ako, kahit matagal na kaming hindi nagkikita. Pati nga iyong paglalaro, agad niyang sinang-ayunan.”

“Ano bang laro ‘yon?” Tumayo siya, naghanap ng isa pang monobloc. Nakakita siya sa gitna ng basement. Ito pala ang pumatid sa kaniya. Pinaupo niya si Mean, pinulot ang bumali sa kaniyang hinliliit at umupo sa harap ng kaniyang ina. “Kung gusto n’yong maglaro, puwede ko kayong dalhan ng computer dito sa

baba.” Dati’y mahilig sa mga PopCap Games ang buo nilang pamilya, lalo na iyong Bookworm. Nagbago ang lahat nang mamatay ang estudyante ng kaniyang nanay.

“Magkukunwari lang dapat si Annie na biktima siya ng aking pangungulam. Iyon nga ba hija, nakalimutan ko na ‘yong pinag-usapan natin.”

“Iyon nga po mismo, Mama.”

“At ikaw ang dapat niyang tagapagligtas! Imbes. Ayan, para kang tanga. Itigil mo na nga ‘yang pag-iyak mo.”

“Hindi ako umiiyak.” Itinigil ni Matthew ang kaniyang pag-iyak.

Mula sa itaas narinig niya ang pagsigaw ng kaniyang tatay.

Nagtaas ng kilay ang kaniyang nanay. “Iniwan mong bukas ang telebisyon?”

Bumuntong-hininga si Matthew. “Narinig ko ang buzz mo.” Mahaba ang sigaw ng kaniyang tatay. Tumayo si Matthew. “Narinig n’yo naman, tulongan ko raw siya sa grocery.” Napakamot siya ng ulo. Gabing-gabi, bakit ito galing sa grocery?

“Puntahan ko na,” sabi ni Mean, at bago pa makapagsalita ang mag-ina ay nakaalis na ito ng basement.

Tumayo agad si Matthew, inayos ang mga monobloc. “Kailangan kong umakyat. Baka magpatayan ang dalawang ‘yon.” Hinalikan niya sa noo ang kaniyang nanay.

“Ingatan mo ang aking manugang,” bulong nito.

“Hindi ko siya asawa, Ma.”

“Hindi pa.” Ngumiti ito. Buo pa ang mga ngipin ng kaniyang nanay, hindi tulad ng tatay niyang puro pustiso na. “Wag mong labanan, Matthew, masasaktan ka lang, pagkatapos susunod ka rin.”

Hindi na siya sumagot, umakyat na lang siya. Sa kusina natagpuan niyang tinutulungan ni Mean ang kaniyang tatay sa paglabas ng mga pinamili sa grocery. Sumisipol ang dalawa.

“Naalala mo ‘yung napaaway tayo noon sa Kamuning?”

Kumunot ang noo ni Matthew. “Noong brownout?”

Nagsimulang magbalat ng mansanas ang kaniyang tatay. Kay Mean nakadirekta ang kuwento nito. “Brownout, bagyo kasi. Pero tapos na ‘yung bagyo, brownout pa rin.”

“Ondoy po ba ito?”

“Hindi, hindi. Frank yata. Frank nga ba?”

Umiling si Matthew. “Bago pa kay Frank. Kaka-college ko pa lang nito.”

“Oo, oo.” Inabot nito ang hubad na mansanas kay Matthew, nagsimulang magbalat ng isa pa. “Walang ilaw, e tumigil na ang bagyo wala kaming alam kung anong nangyayari sa mundo. So sinama ko ‘tong si Matthew sa Kamuning. Sarado na yata ‘yung grocery na ‘yon.”

“Ano na lang ngayon, feeds ang binebenta, siguro mas mahal pa sa mga stall sa palengke.” Kumagat siya sa mansanas. “Makunat.” Inabot niya ito kay Mean.

“Tapos po?” Kinagat nito ang mansanas. “Malutong po, Papa, wag kayong maniwala.”

Nagtaas ng kilay ang tatay ni Matthew, pero nagpatuloy ito sa kuwento. “Dumating kami roon, naghanap ng matabang baterya. Kailangan kasi ‘yung matabang baterya. Puro AA at AAA ang baterya namin sa bahay, e ‘yung tangi naming radyo, matabang baterya ang kailangan. Mabilis naman kaming nakahanap. Kaso, ang haba ng pila, dalawa, isa lang nga yata ‘yung cashier.” Kumagat ito sa ikalawang hinubarang mansanas. “Malutong, sinungaling kang bata ka.”

“Ituloy n’yo na ‘yung kuwento.” Kinuha niya ang mansanas mula kay Mean. Kumagat siya ulit. “Makunat talaga e.”

“Ano na nga ba? A, oo. Ang ginawa ko,” ibinigay nito ang ikalawang mansanas, kinuha ang una, “pinapunta ko na sa may pinto si Matthew, at nauna ako sa pila. Panay ang parinig ng mga tao. Wala raw akong pinagkatandaan.” Tumawa ito. “Hindi ko na lang sila pinansin. Meron nga yatang hahatak sa akin pabalik, pero nakabayad na ako.”

Hiyang-hiya si Matthew noon, pero kung may humatak sa kaniyang tatay, alam niyang makikipagsapakan siya para rito, kahit na sila ang nasa mali. “Pauwi, umulan ulit,” sabi niya. Kinagat niya ang ikalawang mansanas. Makunat din ito. “At pagdating namin sa bahay.”

“May ilaw na?”

Nagtawanan ang mag-ama. Nakangiti lang si Mean, paunti-unti ang kagat sa mansanas.

Pagkatapos ng ilang sandali, sabi ng tatay ni Matthew, “O siya sige, magluluto pa ako.”

“Tulungan ko na po kayo, Papa.” Lumaki ang mga kagat nito, at mabilis naubos ang mansanas.

“Hindi na, hija, sige na. Sa kuwarto na kayo. Hinaan n’yo lang, maawa naman kayo sa akin.”

Namula si Matthew. Tumawa si Mean.

“Anong gusto mong ulam?” tanong sa kaniya ng kaniyang tatay.

“Sinigang.”

“O sige, pero gawin mong triangle ‘yang mga plastic ng grocery.”

“Ano?”

Hindi sumagot ang kaniyang tatay. Nagsimula na itong maghalukay sa refrigerator.

Tinipon ni Mean ang mga plastic. “Ako nang bahala.” Pumunta sila sa kuwarto ni Matthew. Umupo ang babae sa kama.

Umupo si Matthew sa swivel chair sa harap ng computer. “Alam mo ba talaga kung paano gawin ‘yung gusto niya?”

“Oo. On mo ‘yang computer, pagkatapos ko nito, pa-Facebook.”

Sumunod si Matthew. Mabagal magboot ang kaniyang computer kahit na wala pa itong dalawang taon. Kailangan na niyang magreformat pero hindi siya marunong. Si Errold ang kaniyang computer man noon. Hindi mapigilan ang sarili, pinuntahan niya ang profile nito sa Facebook. Naroon pa rin ang announcement ng kamatayan nito. Naroon pa rin ang dalawang like.

Tumayo si Mean sa likod niya. Ibinuhos nito ang halos isang dosenang plastic na tatsulok sa kandungan ni Matthew. “I’m sorry. Narinig ko ang balita pero hindi ko alam kung paano ibi-bring up sa ‘yo.”

“Wala ‘yon.”

Kumandong si Mean sa kaniya. Niyakap siya. “Magkuwento ka.”

“Tungkol saan?”

“Tungkol sa kaniya.”

Inex ni Matthew ang Chrome. “Ano ba?” Suminghot siya. “A, nakuwento ko na ba ‘yung napahiya ako sa kaniya? Kakasimula pa lang ng class noon. Feminismo

pa ang trip ko noon. Pseudofeminismo. Basta. May estudyanteng nagsabi, pag daw nag-asawa na siya, ayos lang sa kaniya kung papatigilin siya ng asawa niya sa trabaho. Sabi ko, ‘wag kayong ganyan class, mali sa isang babae na tumigil sa trabaho. Tas, inisa-isa ko sila, anong trabaho ng nanay mo ang tanong ko. Pagdating kay Errold, sabi niya wala. May kapansanan daw ang nanay niya.’ Suminghot ulit siya.

“Anong sabi mo?”

“Wala. Ano bang masasabi ko? E di ‘di ko siya pinansin, tumuloy ako sa susunod na estudyante. Pagkatapos ng klase, tinawag ko siya. Humingi ako ng pasensiya.”

“Anong sabi niya?”

“Wala naman daw talagang kapansanan ang nanay niya.”

“Tarantado pala siya e.”

“Patay na raw kasi.”

Humigpit ang yakap ni Mean. Ilang sandali pa’y sumisinghot na rin ito.

Gamit ang kaliwanag kamay, binuksan ulit ni Matthew ang Chrome, bumalik siya sa Facebook. Pumunta siya ulit sa profile ni Errold. Binasa niya ulit ang announcement ng kamatayan nito. Dinagdagan niya ng isa pa ang mga like.

3

Lagi pa rin niyang hinahanap si Errold. Alam niyang patay na ito, na hindi nagpaparamdam ang kaluluwa nito. Ang kaniyang una at tanging naging boyfriend. Lagi pa rin niyang hinihintay si Errold.

Linggo. Nasa mall siya. Magkikita sila ni Mean. Nakaupo siya sa green na bench sa kalagitnaan ng Cyberzone ng SM Marikina. Tatlo oras nang late si Mean. Masakit ang puwet ni Matthew. Ang naalala niya ay ang kanilang pagsesex. Pag babae ang kasama, mahilig sa anilingus si Matthew. Hindi pag lalake.

May humihiyaw na bata malapit sa kaniya. Nagsusumbong ito tungkol sa kapatid. Inagaw ang laruan nitong espada. Pinapagalitan ng ama ang nang-agaw na anak, samantalang ang ina nama’y inaalo ang inagawan. Ang naalala ni Matthew ay ang duwelo nila ni Professor O’Mahoney noong 2007.

Ang alam ng lahat, nagtitrip lang silang dalawang nerd. Ang visiting professor mula sa Ireland, import ng Department of English and Comparative

Literature, laban sa Instructor na laging may dalang malaking payong. Kay Prof. O'Mahoney unang naging si Errold. Si Matthew ang nang-agaw. Aminado siyang siya ang nang-akit, ang nanghikayat magtaksil. Hanggang ngayon, tatlong taon pagkatapos, hindi pa rin niya maipaliwanag kung bakit iyon na lang ang kapangyarihan ng atraksiyon. Siguro'y pinainom siya ng gayuma ng kaniyang nanay. O mahilig lang siya sa singkit, may titi man o puke, basta singkit.

Sa simula'y itinago nila kay Prof. O'Mahoney. Sa simula, ayaw pang iwan ni Errold ang balbas-saradong oso mula sa Ireland. Palibhasa'y halos sambahin na ito ng mga taga-English department, at nakakahawa ang paghanga. Pumayag si Matthew. Binilhan niya ng Nokia N95 si Errold, cellphone na exclusively para sa mga text at tawag niya. Sa mga malayong mall sila nagkikita, hindi sa SM North o Trinoma. Tipong Power Plant, o Market! Market! Pagnagmomotel sila, hindi sa Cubao o sa may Sta. Lucia. Kailangan pang sa Baclaran o Monumento. Adventure din, iyon ang simula ng paglabas ni Matthew mula sa lungga niyang Quezon City.

At tulad ng lahat ng adventure, napunta sa espadahan ang kuwento.

Hindi niya alam kung kelan sila naging mas seryoso ni Errold, pero natatandaan niya kung kailan sumabog ang lahat. Madalas silang magkita noon sa Katipunan Ministop. Mauuna lagi ng dating si Errold, papasok si Matthew, hindi mamamansin, bibili ng doughnut o diyaryo o Mentos o condom, pagkatapos ay sabay silang lalabas. Mag-uusap lang sila pag pakanan na sa Aurora, papunta sa LRT. Ang LRT na ito ang magdadala sa kanila sa Cubao, kung saan sila sasakay ng MRT na papuntang Guadalupe.

Hulyo 25, Miyerkules. Nahuli nang dating si Matthew dahil may nag-consult sa kaniya, ang una niyang advisee. Makulit ang mga Filipino major, at walang pinagkaiba ang babaeng iyon. Nagko-compute na siya ng gastos sa utak dahil alam niyang kailangan niyang manlibre sa medyo mamahaling restaurant para mabayaran ang pagkabadtrip ni Errold sa paghihintay (pareho sila, ayaw na pinaghihintay ng kahit sino).

Bago pa man siya makapasok sa loob ay hinarang siya ng balbas-saradong lalake. Mataba ito, medyo maitim, medyo matangkad. Nakilala agad ni Matthew si Prof. O'Mahoney. "Captain!" sabi niya. Hinampas niya ang sariling noo pagkalabas na pagkalabas ng salita mula sa kaniyang bibig. "Captain" ang gustong tawag ni Prof. O'Mahoney sa kaniya ni Errold pag nagesex sila. Kapitan daw kasi ang tatay nito sa Ireland, may posisyon (na malamang imahenaryo lang) sa IRA. Nang maisip ni Matthew ito, ang gusto niyang gawin ay hampasin ang mukha ni Prof. O'Mahoney.

Matagal na silang nagtatago, at nawawala na ang pakiramdam niyang guilt sa pagiging kabit. Napapalitan na ito ng selos, at kahihyan. Kahihyan na pati ang mga trip sa kama ng taga-Ireland na iyo'y alam niya. Selos kasi kahit na siya ang kinikita ni Errold, kahit na alam niyang pinaglalaruan na lang nito si Prof. O'Mahoney, parati pa ring pumapasok sa kanilang usapan si Captain. Kahit na pinagtatawanan nila ang mga kawirduhan nito (random na pagko-quote kay Dickens, fascination sa mga baril, pagtatangkang matuto ng Tagalog), kahit na sinasabi ni Errold na mas magaling si Matthew sa kama, kahit na sinasabi ni Errold na mas marami pang alam tungkol sa literatura ng Kanluran si Matthew, pinagseselosan pa rin niya si Prof. O'Mahoney. Siguro iyon lang talaga ang tadhana ng kabit, ang parating maging insecure.

“Are you it, are you it?” Tinusok-tusok siya ni Captain sa dibdib. “Are you it?” Nanginginig sa galit ang bilbil nito.

Namatay sa kaniyang dila ang una niyang naisip na isigaw (“Aba’y hindi ka naman kapitalismo, ba’t mo ‘ko kinokomodipika?”) nang matanto niyang isinasalin ni Prof. O'Mahoney sa Ingles ang “Ito ba?”

Lumabas si Errold. “Charles?”

Lumington si Prof. O'Mahoney. “Tell me, is this it?”

“Go home, Charles,” at bago pa man makapagsalita si Matthew, hinila niya ni Errold palayo sa sigaw pa rin nang sigaw na visiting professor mula sa English Department.

Iyon ang unang gabing sa Cubao sila nagmotel. Hindi naman galit si Matthew, pero assumptionista si Errold. Buong gabi itong naglalambing sa kaniya, ito ang nanlibre sa hapunan, ito ang nagyayang magvideoke, ito ang nagyaya sa motel. Paulit-ulit ang bulong nito, “Aayusin ko,” “Hindi na mangyayari ‘yon ulit,” “Wag mo akong iiwan, ‘wag mo akong iiwan.”

Wala naman siyang balak mang-iwan. Wala rin siyang balak sabihin ang totoo, na hindi naman siya apektado sa pag-eeskandalo ni Prof. O'Mahoney. Nasaktan siya ng daliri nito, mahaba ang kuko sa hintuturo ni Captain, pero, hindi niya maipaliwanag, hindi naman siya napahiya. ‘Tsaka isa pa, siya ang hinila palayo ni Errold. Hindi siya ang inutusang umuwi. Iyon naman ang mahalaga. Parang tuloy hindi na siya ang kabit.

Lumipas ang dalawang buwan. Lagi na silang sa Cubao lumalabas. Pang-espesyal na okasyon na lang ang Market! Market! Hindi na rin binabanggit nang

sadya ni Errold si Prof. O'Mahoney (di pa rin maiwasan ang Freudian slips, lalo na't "honey" ang tawagan nila). Paminsan-minsan ay nakakasalubong ni Matthew ang taga-Ireland sa koridor ng Palma Hall. Noong una'y umiwas pa siya. Pumasok siya sa CR nang maaninag ang balbas nito. Huli na nang natanto niyang puwede naman itong pumasok sa banyo dahil pareho silang lalake. Nagtago siya sa loob ng cubicle. Tatlumpong minuto niyang pinakinggan ang dalawang babaeng nagsesex sa loob ng katabing cubicle bago siya lumabas ng CR. Naroon pa rin si Prof. O'Mahoney, naghuhugas ng kamay sa mga lababo, may ipit-ipit na Philippine Collegian sa kili-kili—kakatapos lang nitong tumae. Tinitigan siya nito sa salamin. Nang hindi umatras ng tingin si Matthew, tumango ito at bumalik sa paghuhugas ng mga kamay.

Mga tatlo, apat na beses pa silang nagkaengkuwentro pagkatapos nun. Hindi na ulit nagsubok magtago si Matthew. Mahal niya si Errold, at walang puting subaltern ang makakaagaw sa mahal niya.

Dulo ng Setyembre nang harangin siya nito sa labas ng Faculty Center. Nakasquat, kinakausap niya ang pusang laging nakatambay sa may desk ng guard nang naramdaman niyang may tumindig sa likod niya. Tumayo siya, nakatingin kay Prof. O'Mahoney pero kausap pa rin ang pusa. Sinampal siya nito.

May kausap ang sikyung bantay noon sa telepono. Hindi sila pinansin nito. "Hina," sabi ni Captain, "hinahamon." Huminga ito nang malamin. "Hinihamon kita."

Halos matanggal ang panga ni Matthew sa lakas ng sampal nito. "Sa?" Nakatayo sa may binti niya ang pusa. Nakalabas ang mga pangil at kuko, nakatayo ang balahibo. "Hamon sa?"

"This, this," sabi ni Prof. O'Mahoney, dinidikdik ang hintuturo sa payong ni Matthew. "Duel, duel."

"Hamon sa... umbrella showdown?"

"Sword!" sigaw ni Captain. "Sword fight!" Umaalon-alon ang bilbil nito.

Sa wakas ay naintindihan ni Matthew. Sira-ulo si Prof. O'Mahoney. "It's not a samurai," sabi niya, "it's an umbrella. Only the handle looks like a samurai."

"Katana ta," sabi ni Prof. O'Mahoney, "katana tanga."

Naramdaman ni Matthew ang pagpula ng mukha. "Fine. Bukas. Tomorrow, not open. Idiot." At bago pa man makasagot ang visiting professor mula Ireland,

binuhat ni Matthew ang pusang kakampi at naglakad papunta sa sakayan ng jeepney ng Pantranco. Nasa may Scout Reyes na siya nang mapansin ang hayop na nagpupumiglas sa kaniyang mga braso. Iniregalo niya ang pusa sa kaniyang nanay. “Inglatera” ang ipinangalan nila rito. Namatay ito isang linggo pagkatapos ng espadahan.

Hindi alam ni Matthew kung ano ang pumasok sa kaniyang utak. Alam niyang hindi naman niya puwedeng patayin si Prof. O’Mahoney, pero kinabukasan gumising siya nang maaga at alas nueve y media pa lamang ay nasa Sta. Lucia na. Dito lang kasi ang tangi niyang alam na may nagbebenta ng espada, bukod sa mga madalang na napapadpad sa kanilang naglalako ng mukhang kampilan.

Tatlong libo mahigit ang presyo ng espada. Wala siyang natira para sa pamasaha. Kinailangan pa niyang magtaxi papuntang UP, makiusap sa driver at bumalik kasama ang perang may dagdag na inutang niya mula sa unang co-teacher na nakasalubong.

Sa Sunken Garden sila nagkita ni O’Mahoney. Siya ang nagtext dito ng lokasyon. Wala silang kasama pareho. Text nang text at miskol nang miskol sa kaniya si Errold, pero hindi niya pinapansin. Kailangan niyang tapusin ang problema kay Captain bago niya kausapin ulit ito tungkol sa kanilang relasyon.

Ang plano niya’y tapyasan lang nang kaunti si Prof. O’Mahoney. Sa hita, o sa braso. Dalawang oras siyang nag-practice sa loob ng kuwarto sa Faculty Center. Puro slash, walang tusok, ayaw naman niyang aksidenteng masaksak ito.

Wala pang isang minuto ang duwelo. Siya ang na-slash. Kalahati ng balat ng kaniyang hinliliit. Totoo pala ang kasabihan. Ibinagsak niya ang bagong biling espada, kasunod ay ang pagbagsak ng kaniyang katawan. Buti na lang at bagong ulan, malmabot ang lupa sa Sunken Garden, malambing ang mga damo. Mga football player ang tumulong sa kaniya. Sila ang kumuha ng katana ni Prof. O’Mahoney, sila ang tumawag sa mga pulis (merong SSB sa paligid, pero nanood lang ang mga ito), sila ang nagdala sa kaniya sa Infirmary.

Hindi man lang siya na-confine. Hinatid siya ni Errold pauwi. Ito ang nagpaliwanag sa tatay niya sa kung ano ang nangyari. Pero siya pa rin ang kumausap sa kaniyang nanay. Madilim sa loob ng basement. Tanging ang mga mata lang ni Inglatera ang pinagmumulan ng liwanag. Nakaupo ang pusa sa mga binti ng kaniyang ina. Nasa rocking chair ito, kaya taas-baba ang dalawang bola ng dilaw.

Ang tangi lang sinabi ng kaniyang nanay bilang sagot sa mahaba niyang kuwento: “Ang batang ‘yon, siya pa ang magiging mitsa sa ating buhay.”

“Ng, Ma, ‘ng ating buhay.”

“Sa!” sabi nito. “At matulog ka na, wasak na nga ang kamay mo baka may balak ka pang magsalsal.”

Kahit na hindi nakapagjakol si Matthew ng gabing ‘yon, nakatulog siya nang mahimbing. Sa taxi pauwi kasi, sinabi sa kaniya ni Errold na iniwan na nito si Prof. O’Mahoney. “Isang linggo na,” sabi nito, “di ko lang sinabi kasi gusto ko sa October 1 sabihin. Bagong buwan, bagong buhay.” Hinalikan nito ang kaniyang hinliliit.

Dahil kay Errold kaya naging trip ni Matthew ang pagpapahalik sa hinliliit. Marami siya naging karelasyon pagkatapos ang una at tangi niyang naging boyfriend, at lahat sila tinatanong kung bakit erogenous zone para kay Matthew ang bahaging iyon. Siyempre, hindi niya sinasabi. “Wag magkukuwento tungkol sa ex, iyon ang kaniyang policy, lalo na pag tungkol sa sex.

Si Mean, si Mean lang ang hindi nagtanong tungkol sa kaniyang kalingkingan. Hindi sa kung bakit niya ito trip pahalikan. Hindi sa kung bakit mali ang hugis nito. Si Mean. Late na naman si Mean.

May humaplos sa kaniyang mga balikat.

“Oy,” sabi niya, pero hindi siya lumingon.

“Oy ka d’yan.”

Hinarap ni Matthew ang kasintahan niyang hindi. “O, nasaan na ang mga maleta mo?”

Wala man lang handbag si Mean. “Nag-usap kami ni Mommy.”

Tumango si Matthew. Alam na niya ang ibig sabihin nun. “Pero pupunta ka pa rin sa amin?”

“Oo naman. Magpapasalamat ako sa parents mo.”

Tumango siya ulit. “Jeepney lang tayo ha?”

“Ayos lang.” Isinukbit nito ang braso sa kaniyang braso. “Galit?”

“Hindi.” Para hindi makalimutan ang kaniyang galit, ikinuwento ni Matthew ang tatlong beses na niyang ginawang paglalakad pauwi mula UP hanggang Pantranco. Nakinig lang si Mean, alam na ginagawa niya ito para hindi mag-init ang ulo. Lagi silang nag-aaway noon, at naging policy nila na hahayaan na lang magtanggap ng galit ang isa’t isa sa paraang trip nila. Para wala nang sigawan sa mall at batuhan ng cellphone sa mga restaurant.

“Pitong kilometro! Kaya mo ‘yon!” Sa isang lumang mapa sa opisina ng Chancellor nalaman ni Matthew kung gaano kalayo ang UP mula sa Pantranco. Nakita niya ito sa araw na pinatawag silang pareho ni Prof. O’Mahoney para ipaliwanag ang kanilang duwelo. Mula noon ay naging madalas ang pagbibilang ni Matthew sa mga distansiya ng kung ano-anong bagay. Layo ng daigdig sa buwan (356,400 hanggang 406,700 kilometro), layo ng kuwarto niya mula sa banyo (apat na metro, eksakto), ang kaniyang tangkad (160 sentimetro).

Hindi niya namalayan ay nasa Scout Reyes na pala sila. Si Mean na ang may buhat ng kaniyang backpack. “Alam mo, nitong huling linggo lang, last Friday, akala ko nakakita ako ng Roxas-Gastambide.”

“Ano ‘yon?”

“Dati kasi, hindi lang Roxas hanggang Recto ang byahe. Merong ang ruta, pa-Gastambide.”

“Oo?”

“Tapos ngayon wala na.”

“Ang lalim naman.”

“Parang balon.” Nagsimulang ikuwento ni Matthew ang tungkol sa fantasya niyang mga gagawing pelikula. Papasok na sila sa gate nang dumating siya sa pinakahuling ideya. “So ang pamagat, *Das Lebens Friedrich Engels*. Tungkol sa kung paano isinulat nina Marx at Engels ang *Communist Manifesto*. Mabuti silang magkaibigan, pero unti-unting lalakas ang inggit ni Engels. Si Marx kasi ang sikat sa mga kasama nila, si Marx kasi ‘yung matalino. Sasama ang loob ni Engels, na para bang charity na kasama siyang na-commission para isulat ‘yung manifesto ng partido. So sa climax, mag-aaway sila. ‘Ikaw! Lagi na lang ikaw!’ sigaw ni Engels. Tas tutuloy sila sa bar kung saan laging nagkikita ang mga komunista at manggagawa. Lahat babatiin si Marx, tas si Engels magmumukmok sa sulok. ‘Kanta naman, Karl!’ sigaw ng mga kaibigan nila. Nagpaunlak si Marx, pumunta siya sa gitna ng entablado. Tumayo si Engels para umalis, nasa pinto na siya nang magsimulang kumanta si Marx. ‘It must have been cold there in my shadow.’”

“Wind Beneath My Wings!” Hagalpak sa tawa si Mean.

“Tas ang nasa imahinasyon ko talagang gaganap bilang Marx, ‘yung si Hagrid sa *Harry Potter*!” Inilabas ni Matthew ang susi. Nakita niyang nakabukas nang kaunti ang pinto.

“Oo, oo! Bagay na bagay ‘yon!”

“Bukas ang pinto.” Napailing siya. Dapat nakasara ito. “Nasabi ko na ba

sa 'yo kung ano ang pinagkaiba ng 'pinto' sa 'pintuan?'" Tang ina pag sila niloob ng mga squatter...

"Maraming beses na, Prof." Kinurot siya nito. "E 'yung pagkakaiba ng nagpapahinga sa sofa sa nakatayong parang gago habang may dalang mabigat na backpack, nasabi ko na ba sa 'yo?'"

Itinulak ni Matthew pabukas ang pinto. Madilim sa loob. Binuksan niya ang ilaw. Tumambad sa kaniya ang mukha ng kaniyang tatay. Nakatayo ito sa ilalim ng pintuan sa may gitna ng kusina nila at kuwarto niya. Nakangiti ito, may hithit na sigarilyo.

"O, ano na naman 'yan? Gusto mong magkakanser ulit?"

"Anak, ayaw namin sa burol ha?" Mga pitong metro ang layo nito sa kaniya. Eksaktong nasa gitna nilang dalawa ang pinto papunta sa kuwarto ng kaniyang mga magulang.

Bumuntong-hininga si Mean sa likod niya.

"Akala ko ba gusto mo, pero closed casket?" Lumingon si Matthew, nakitang maputla ang mukha ng kasintahang hindi. Gutom na siguro ito. "Kasama ko si Mean ha? Mula raw sa Lunes magbabayad na siya ng renta." Pinilit ni Matthew na tumawa, ibinalik ang baling sa tatay. Nakangiti lang ito, hindi nagsasalita. May nangyari ba sa kaniyang nanay? "Oy, anong problema?" Lumapit siya para magmano.

Mula sa likod ng kaniyang tatay lumabas si Prof. O'Mahoney. Wala na itong balbas. Wala na itong bilbil. Meron itong hawak na baril. Glock 34. May baba 'yung baril, laser para sa pagtarget, mukha tuloy sci-fi, tipong baril sa Stargate Atlantis. Glock 34. Kanina papunta sa SM Marikina, "Lando" ni Gloc 9 ang tumugtog paulit-ulit sa jeep pa-Cogeo.

Tumakbo si Matthew.

Pumutok ang bungo ng kaniyang tatay. May tumulak sa kaniya pakanan. Sumubsob siya papasok sa kuwarto ng kaniyang mga magulang. Pagkatayo, nakita niyang kumaway sa kaniya si Mean. Sumabog ang balikat nito.

Sumara ang pinto.

Lampshade ang unang napulot ni Matthew. Bubuksan na niya ang pinto nang narinig niyang bumukas ang harang sa daan papunta sa basement. Bumukas ang ilaw. Nalaglag niya ang lampshade nang makita ang kaniyang nanay. Nakaupo sa may lagusan, nakangiti rin sa kaniya.

“Ma!”

“Sabi sa ‘yo e, oras na.”

Nanging ang pinto. Si Prof. O’Mahoney, sumisipa mula sa labas. Hindi niya maalala kung may tunog ang mga putok ng baril nito. Narinig kaya ng mga kapit-bahay? Ang mga putang inang squatter na ‘yon, sila siguro ang nag-iwang bukas ng gate kaya sila napasok. Lumuhod si Matthew sa tabi ng nanay niya.

“Ma...” Bumigay ang boses niya. Parang nabiyak ang kaniyang kaluluwa.

“Sakyan mo na lang,” bulong nito. “Sakyan mo na lang.”

“Ma, ‘wag... Ma...”

“Patay na siya, kamahalan. Patay na, panginoon ko. Patay, amang, patay. At mananatiling patay sa mga susunod na araw.” Tatlong taon pagkatapos patalsikin mula sa UP, matatas nang mag-Tagalog ang anak ng rebolusyonaryo. Paulit-ulit itong sumigaw, “Patay! Patay! Pinatay mo siya, at pagbabayaran ka ng Kapitan!”

“Patay ka na rin,” bulong ng nanay ni Matthew.

“Ma, wag! Wag!”

Narinig ni Matthew ang hampas ng kahoy sa semento. May lambing sa hagupit ng pinto sa pader. Parang sampal sa puwet, sinasaktan para masarapan. Lilingon sana siya pero niyakap siya ng kaniyang nanay. “Sakyan mo na lang. Sakyan mo na lang.” Itinulak siya nito. Nahulog siya, binatukan ng hagdan sa ulo sa kaniyang pagbulusok sa basement.

Hindi na niya nagawang bumangon pa. Hinawakan niya ang kaniyang tiyan. Dumudugo ito. Parang tamod ang lagkit ng dugo sa kaniyang pinanghawak na kamay. Narinig niya ang putok ng Glock 34. Sinundan ito ng pagsara ng harang sa lagusan. Doon lang siya. Hindi siya hinimatay. Doon lang siya, nakatitig sa kisame ng basement.

Pabalik si Matthew sa Delgado Hospital nang makita niya ang huling Roxas-Gastambide. Luntian ang bubong nito, madilim na krema ang katawan. Napatigil siya sa kanto ng Scout Reyes at Scout Chuatoco, laglag ang panga, mahigpit ang hawak sa tatlong kopya ng Cosmopolitan magazine na kinuha niya mula sa bahay para dalhin sa nanay ni Mean, na siyang nagbabantay sa kasintahan niyang hindi sa ospital.

Hindi pinara ni Matthew ang jeepney, pero tumigil ito sa harap niya. Nakilala niya ang driver, Roxas-Recto madalas ang minamaneho nito. Kulot, bungal, labas ang tiyan sa masikip na polong asul, kumaway ito sa kaniya. Umiling si Matthew. Binusinahan siya nito, iyong tawa ng payasong demonyo ang tunog. Umatras si Matthew. “Sakay na,” sabi ng driver. “Sakay ka na lang, malayo pa ‘yung gusto mong puntahan.”

Mali ang magiging direksiyon kung sasakay siya. Nasa may Kamuning ang Delgado Hospital, nasa puso ng Quezon City, malayo sa Gastambide, na nasa Maynila. Pero dalawang araw nang patay ang kaniyang mga magulang, dalawang araw nang comatose si Mean. Gusto munang tumakas ni Matthew, at gusto niyang malamang muli kung ano ang pinagkaiba ng ruta ng Roxas-Recto sa Roxas-Gastambide.

Sumakay siya sa tabi ng driver. Isang daan ang inabot niya rito. “Diretso po.”

“Ibulsa mo na lang ‘yan,” sabi ng bungal. “Hindi mo ba naalala? Kilala ko ang tatay mo.”

Dating manager sa gas station ang tatay ni Matthew. Sa ilang beses na nakasabay niya ito sa isang Roxas-Recto, lagi silang nililibre ng mga driver. “Salamat po,” sabi niya, ibinulsa muli ang pera.

“Nakikiramay ako,” sabi ng kulot. “Wala raw burol?”

Umiling si Matthew. “Parehas po nilang ayaw ni Mama.” Hinihintay lang ni Matthew ang pagdating ng kapatid mula abroad. Bukas o sa Huwebes ang cremation.

“Mabuting tao ang tatay mo,” sabi ng labas ang tiyan, “ang nanay mo rin.”

“Salamat po.” Ano pa ba ang puwede niyang sabihin? Ay hindi nga po, malakas mamalo ‘yon kahit high school na ako. Nagnanakaw nga po ‘yon sa mga pulubing bulag e. Mabait lang po ‘yon sa mga squatter, hindi sa sariling anak. Ang mga squatter, ang mga ito sa huli ang nagligtas sa kanila ni Mean. Minsan lang nakagawa nang mabuti ang mga hayup, siguro ngayon nililimas na nila ang mga gamit sa bahay. “Salamat po.” Wala na siyang madaragdag. Patay na ang mga magulang niya. Dahil sa kaniya, dahil hindi siya nakinig sa nanay niya, dahil alam niyang totoo ang kapangyarihan nito, pero hindi sapat ang kaniyang pananampalataya. Dahil iniyot niya si Errold. Dahil ginalit niya si O’Mahoney.

Humikab si Matthew.

“Tulog ka muna. Mahaba ang byahe.”

Tumango si Matthew. Umuwi lang siya dahil nagpatawa ang nanay ni Mean tungkol sa kaniyang amoy. Dalawang araw na siyang walang tulog. Hindi sapat. Hindi sapat na parusa. Dapat hindi na siya matulog ulit. Dapat habambuhay—dapat hanggang sa dulo ng walang hanggan siya walang tulog.

Pumikit siya at umidlip.

Pagtigil ng jeepney ang gumising sa kaniya. Naalimpungatan siya bago pa man yugyugin ng driver ang kaniyang balikat. Ang unang pumasok sa kaniyang utak ay ang narinig niyang joke noon tungkol sa mga babaeng nagtatanggal ng muta pagkagising dahil walang bayag na makamot. Ibinuka niya ang kaniyang mga mata at umupo siya nang tuwid. Hindi Maynila ang nasa kaniyang paligid. Hindi mabaho, hindi madumi, hindi basa, hindi puro squatter. May ilang taong grasa, oo, pero hindi ito Maynila.

“Nandito na tayo.” Ngumuso ang driver sa gusali sa kanan.

Sumunod ang mga mata ni Matthew. Kilala niya ang facade ng Delgado Hospital, ang eskulturang babae sa harap nito, ang mga salamin ng emergency room. Dito dinadala ang kaniyang tatay pag hinihika ito. Dito rin ang gynecologist ni Mean. Kilala niya ang ospital na ito. Pero hindi Delgado Hospital ang nakalagay na pangalan ng gusali. Ospital lang. “Nasaan na, nasaan na po tayo?”

Tumawa ang driver na bungal. Aalog-alog ang tyan nito. “Nasa Gastambide. Sabi mo diretso.”

“Pero...”

“Nakow, wag mo sa akin itanong. Nasa loob ang nanay mo, siya ang kulitin mo.”

Ang nanay niya? E ang tatay niya? “E ang tatay ko po.”

“Nakow, ano bang sinabi ko? Sa nanay mo na rin itanong kung nasaan ang tatay mo.” Tinapik siya nito sa balikat. “Sige na, baba na. Andito pa rin ako paglabas mo, meron lang akong ihahatid pagkatapos babalik ako agad para dalhin ka sa asawa mo.”

Bumaba si Matthew, nakaipit ang mga Cosmopolitan sa kili-kili. “Hindi ko po siya asawa.”

“Hindi pa.” Humarurot paalis ang jeepney.

Tumingin si Matthew sa paligid bago pumasok sa ospital. Ito rin ang

mukha ng Kamuning na alam niya. Ang mga sari-sari store. Ang mga bentahan ng second hand. Ang mga taong grasa. Meron ding mga sasakyan, kotse, tricycle, trak.

Wala nga lang jeepney.

Lumapit siya sa entrance. Walang sikyo para mag-inspeksiyon ng kaniyang backpack. Pumasok sa kaniyang isip na dapat ilagay na lang niya sa bag ang mga magazine. Pumasok siya sa loob.

Walang bantay sa reception. Pero nakakita siya ng room list. Nasa 103 ang kaniyang nanay, ayon dito. Wala ang kaniyang tatay sa listahan.

Sa labas ng room 103, may nakasulat sa attending physician: pangalan ng doktor ni Mean. Kumatok si Matthew, tatlong beses na mabilis, dalawa na mabagal. Bumilang siya nang hanggang sampu sa isip.

“Sandali lang.” Boses ng nanay niya!

Binuksan niya agad ang pinto.

“Ay punyetang bata ka oo.” Nakahubad ang nanay niya. “Labas! Labas!”

Nakabra at panty naman ang nanay niya, at isa pa patay na ito, pero pagkalabas ng kuwerto, pumikit si Matthew at kinamot nang kinamot ang kaniyang mga mata. Mabilis siyang nagluha, dahil sa tuwa, takot, sakit, kahihyan. Tulo-uhog din agad siya.

Pagkatapos ng ilang minuto, tinawag siya ulit ng kaniyang nanay.

Kumatok at nagbilang ulit si Matthew, at hinintay ang “Pasok,” bago siya pumasok. Nakapikit pa rin siya.

“O, anong ginawa mo sa sarili mo?”

Nakapikit pa rin, lumapit si Matthew sa tinig. Nabangga niya ang kaniyang titi sa matigas na bagay.

“Hay, naku, susmaryosep, dumilat ka nga!”

Dumilat si Matthew. Sumabay ang kaniyang mga tawa sa pagtulo ng mga luha at uhog. Nasa kama ang kaniyang nanay. Nakaduster, nakakumot. Nakaupo ito, hindi nakahiga, may libro sa katabing mesa ng kama. Dianetics.

“Walang Battlefield Earth?”

“Ano?”

Sinalat ni Matthew ang embossed na pangalan ni L. Jon Hubbard. “Wala po.”

“Ang galing, ano?” Kinuha nito ang libro, binuksan sa gitna. Taguan pala ito. Kinuha ni Matthew ang laman. “Anong binubuksan nito?”

Binawi ng kaniyang nanay ang susi, itinago ulit, sinara ang pekeng libro. “Itong kwarto. Paminsan-minsan ay lumalabas kasi ako.”

“Paminsan-minsan? Dalawang araw pa lang kayo dapat dito.”

“E di ikaw na ang may alam kung paano tumakbo ang oras sa langit.” Ngumiti ito. “Pungko.”

Hinila ni Matthew ang monobloc sa may sulok papunta sa tabi ng kama. “At paano n’yo naman nasiguradong langit ‘to?”

“Anong sinasabi mo, pupunta ako ng impyerno? Pagkatapos kong isakripisyo ang buhay ko para sa ‘yo?”

“Ma naman kasi e, hindi n’yo naman kailangang gawin ‘yon.”

“Nasasabi mo lang ‘yan kasi wala ka pang anak. Hayaan mo.”

“Hindi ako magkakaanak, Ma.”

“Hindi pa ba sinasabi sa ‘yo ng doktor na buntis si Mean?”

“Ano?”

Humalakhak ang kaniyang nanay. “Ayan, ayan ang dahilan kung bakit ko alam na langit ito. ‘Yung mukha mo?” Nagkagat ito ng lower lip. “Susmaryosep, Matthew, gaano ba kasama sa imahenasyon mo ang pagpapalit ng diaper?”

Pasayaw-sayaw muna sila sa iba’t ibang paksa. Kumusta ang bahay, kumusta ang byahe, kumusta ang kaniyang kapatid. Paminsan-minsan sumusulyap ang kaniyang nanay sa kurtina sa gitna ng kuwarto. Mukhang ward-level ang kuwarto nito sa langit. Ang kataka-taka, pribadong kuwarto ang 103 sa Delgado Hospital.

“At sino ang nagbabantay kay Annie?”

“Nanay niya po.”

“Bati na sila?”

“Technically, hindi, kasi komatos si Mean. Pero pakiramdam ko naman mas magiging mabuti na ang relasyon nila. Alam n’yo ba kung anong sabi sa akin? Natawag ko kasing ‘Tita,’ ang sabi, akala ko babarahin ako, ang sabi, “‘Mommy’ na lang, Matthew.”

“Iyon na nga ang naging tawag mo?”

“E sabi mo magiging byenan ko e, e di oo!”

Nagtanggal ng muta si Matthew. “Ma, nasaan ang tatay.”

Nagkibit-balikat ang nanay niya. “Nasa impyerno yata.”

Nagtawanan sila. Nagkuwentuhan tungkol sa mga walang kuwentang bagay. Mga alaala hindi mula sa kabataan ni Matthew, o sa high school man lang, hindi, ang mga inalala nila’y mga naganap isang buwan bago ang insidente. Ang aksidenteng pagpatay sa ref na nagdulot ng baha sa sala, ang pagpasok ng mga Jehovah’s Witness hanggang basement, ang pagnanakaw ng mga squatter ng ilang ampalaya mula sa hardin nila.

Sumulyap ang kaniyang nanay sa kurtina.

“Hindi mo dapat ginawa ‘yon, Ma.”

“Wag ka nang mangulit, Matthew.”

“Nakita mo naman kasing parating. Ba’t di ka naging mas specific sa babala?”

“Hindi ka rin naman maniniwala. Tsaka isa pa, hindi ko naman puwedeng pigilan ang kinabukasan. Nakikita ko lang ito.”

“Ma.”

“Alam mo kung anong dapat gawin mo sa jeepney?”

Kumunot ang noo ni Matthew. “Ano?”

“Dala mo ba ‘yung cellphone mo. Este, ‘yung iTouch, ‘yung iTouch.”

“Hindi iTouch, Ma, iPod Touch.”

Umirap ito. “Dala mo nga?”

Tumango si Matthew.

“Buksan mo pag nasa jeepney ka na, ha? Buksan mo. May wi-fi ‘yung Roxas-Gastambide.” Tumawa ito. “Sa maniwala ka’t sa hindi.”

Hinawakan ni Matthew ang kamay ng nanay niya. “Naniniwala ako, Ma. Naniniwala ako. Mag-iinternet ako sa Roxas-Gastambide, pangako.” Humigpit ang hawak niya. “Pero, matagal pa ‘yon, ha? Matagal pa muna bago ako umalis. Gusto muna kitang makasama.”

Hinaplos nito ang mukha niya. “Gusto mo bang malaman kung paano pinatay ni O’Mahoney si Errold?”

“Hindi po.”

“E kung paano ko nalaman?”

Nagkamot si Matthew ng likod ng tenga. “Sige, ‘yon.”

Inadjust nito ang dalawang unan sa likod. “Paano ba? A, sige. Ganito. Ikaw kasi, ayaw mong imbestigahan. Kaya kami na lang ng tatay mo ang gumawa. Nitong Byernes, nang umalis kayo ni Annie na parang mga sira-ulo.”

“Costume party ang pinuntahan namin, Ma.”

“Sabi ko nga, sira-ulo.” Sumulyap itong muli sa kurtina, may inaaninag. “Umalis kami agad, pagkaalis n’yo. Pumunta kami sa burol ni Errold. Mga Tsino pala sila. Mababait. Iba magburol ang mga Tsino. Paalis na kami nang dumating si O’Mahoney.”

“At paano niya nga pinatay si Errold?”

“Akala ko ba ayaw mong malaman?”

Bumilang ng hanggang sampu si Matthew. Ayaw niya ngang malaman. “O sige, paano n’yo na lang nalaman na siya ‘yung pumatay?”

“Tiningnan niya ‘yung ataul.”

“O so, e ano?”

“Closed casket e. Nangulit talaga siya.”

“At...” Nangulangot si Matthew. Sumulyap siya sa kurtina. Parang may anino sa kabilang bahagi ng kuwarto.

“Gusto niyang siguraduhin kung patay na talaga.”

“Mama.” Tumayo si Matthew, hinawi ang kurtina. Walang naroon kundi isa pang kama. Bumuntong-hininga siya.

“Anong akala mo, tatay mo’ng nandyan?”

Bumalik si Matthew sa monobloc. “Akala ko si Mean.”

“Si Annie? Ilang beses ko bang sasabihing pakakasalan mo siya? Paano siya mapupunta rito sa langit?”

“Ewan.” Nilibot ng mga mata ni Matthew ang kuwarto. May CR ang tunay na room 103. “Ewan, ba’t ka kasi tingin nang tingin?”

“Tinitingnan ko kung puwede nang buksan, hapon na yata, di na matalas ang araw.”

“Wala bang banyo rito?”

“Ang problema sa ‘yo, Matthew, wala kang pananampalataya.”

“Meron kaya, Ma, naniniwala naman ako sa ‘yo.”

“Hindi sa akin ang pananamapalataya.”

“Diyos ko.”

“Diyos mo talaga.”

Tumahimik na lang si Matthew.

“O, ano, aalis ka na?”

“E sinisigawan n’yo ako e.”

“Maryosep, Matthew, magiging tatay ka na. Umakto ka ngang hindi

parang bata!” Inayos ulit nito ang unan sa likod. “At ibalik mo nga ‘yung kurtina. Masakit pa sa mata ang liwanag.”

“Dapat kasi may blinds itong mga bintana.” Ibinalik ni Matthew sa posisyon ang kurtina. Umupo siya sa may dulo ng kama. “Kuwento ka pa.”

“Tungkol sa?”

“Ewan.” Nagtanggap ng tutuli si Matthew. “Ano ang anak ko, babae o lalake?”

“Lalake.”

“Sinong mas kamukha, si Mean o ako.”

“Si Annie, purihin ang Panginoon.”

At doon na napunta ang usapan nila. Anong magiging pangalan ng anak niya (Michael), anong magiging hilig nito (tamade, mauuso raw mula sa Tsina), saan ito mag-aaral, anong magiging trabaho nito, anong magiging kinabukasan nito. Dumilim, lumiwanag muli, dumilim muli, lumiwanag muli.

“At doon na niya ipapadownload ang utak niya sa Internet.”

“Upload, Ma.”

“Anak, aalis ka na nga wala ka pang ibang gustong gawin kundi itama ako.”

“Sorry, Ma.”

“Ayos lang.”

“Sorry sa lahat.”

Ngumiwi ito. “Ayos lang.” Hinalikan siya nito sa pisngi. “Sige na, kanina pa naghihintay ang jeepney sa labas.

Nagpunas ng mga mata si Matthew. “Babalik ako.”

“Hihintayin kita.”

Bumilang hanggang sampu si Matthew. Hinawakan niya ang kamay ng kaniyang nanay, saka umalis. Marahan ang pagsara niya sa pinto. Sa may reception, nakita niyang mayroon nang bantay. Gusto sana niya itong kausapin, pero narinig niyang bumusina ang Roxas-Gastambide.

Pagkasakay, humikab si Matthew.

Umandar ang jeepney. “Matulog ka muna, ang tagal n’yong nagkwentuhan.”

“A, teka lang po.” Hinanap niya ang iPod Touch sa backpack. Binuksan niya ito. Totoo nga, totoo ngang may wi-fi sa jeepney. “Naniniwala ako, Ma. Nananampalataya ako.”